

JAMMERBUGT
KOMMUNE

ÅBENT LAND PÅ DAGSORDNEN

Evaluering af projektet, december 2007

Indhold

Indledning og baggrund	3
Erfaringer med at samle forskellige interessenter i det åbne land om en fælles vision via workshop arbejdet	5
Erfaringer med at omsætte resultaterne fra de enkelte workshops i Planstrategien	8
Erfaringer med at omsætte prioriteringerne fra Planstrategien i kommunens sagsbehandling	10
Samarbejdet	11
Bilag	12

Indledning og baggrund.

I Jammerbugt Kommune er det åbne land blevet sat på den politiske dagsorden gennem et holdningsdannende projektforsløb med tre workshops og et debatseminar. Politikere og embedsmænd fra Jammerbugt Kommune har sammen med repræsentanter fra Danmarks Naturfredningsforening og den lokale landboforening LandboNord, haft lejlighed til at diskutere strategier, planlægning og administration i det åbne land.

Med projektet "åbent land på dagsordenen" var det intentionen at klæde politikerne på til at føre politik i det åbne land ved at give dem en grundlæggende viden om kommunens natur og kulturmiljøer. Konstellation af DN, LandboNord og fagligt stærke konsulenter, har givet gode betingelser for vidensdeling og dialog om natur og kulturmiljøer i Jammerbugt Kommune.

De tre workshops var arrangeret som tre ekskursioner i bus rundt i hele Jammerbugt Kommune. Turene var tilrettelagt og guidet af konsulenter med speciale i kulturmiljøer og biologi. Derudover holdt flere lokale ressourcepersoner oplæg på forskellige stop på ruterne. Alle deltagere fik en stor portion ny viden om mange forskellige emner, der alle havde "det åbne land" til fælles.

Målene med projektet har været både langsigtede og kortsigtede:

1. Øge det generelle vidensniveau blandt embedsmænd og politikere om Jammerbugt Kommunes natur, landskaber og kulturmiljøer.
2. Etablere et ejerskab og engagement hos politikere til at medtage det åbne land som et nyt og væsentligt element i planlægningen.
3. Skabe en kreativ proces med prioritering af den positive dialog med interessenter for at befordre de fremtidige politiske diskussioner og prioriteringer.

18 ud af 27 politikere og 23 embedsmænd har deltaget i mindst én workshop. Mange har givet udtryk for, at deres vidensniveau er blevet hævet, og at deres udbytte har været stort ved bare at få et overblik over hele den nye kommune. I et interview med Teknisk Udvalgsformand Otto Kjær Larsen, bekræfter han, at den øgede viden kommer til udtryk i det daglige politiske arbejde.

Den politiske deltagelse på 2/3 var ikke så høj som forventet. Det kan skyldes, at alle aktiviteter lå indenfor almindelig arbejdstid, og mange politikere kan have haft problemer med at tage fri fra deres lønarbejde.

Politikerne er efterfølgende i et spørgeskema blevet spurgt om deres udbytte af projektet. Gennem dette værdisætter politikerne de tre ekskursioner højt, og de giver udtryk for, at de har fået en større viden om naturen, landskaberne og kulturmiljøerne i Jammerbugt Kommune. Til gengæld har projektet ikke i samme grad formået at give deltagerne en større forståelse for de divergerende interesser, der er i det åbne land med hensyn til benyttelse og beskyttelse. Dette kan skyldes, at skønt dette var det oprindelige plot, så viste det sig, at virkeligheden ikke var så sort/hvid. Projektet understreger en tendens især indenfor landbruget. Interessen for at beskytte naturen, og gøre den tilgængelig, er langt den overvejende holdning blandt alle de involverede interessenter.

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen er vedlagt evalueringen som bilag s. 12

Udefrakommende respons på projektet.

Jammerbugt Kommune er blevet bedt fortælle om projekt "Åbent land på dagsordenen" i mange sammenhænge. Projektet har løbende været dækket af lokale medier, og der har været artikler i det lokale fagblad, Mit LandboNord.

1. Borgmester Mogens Gade har holdt oplæg på Real Danias byudviklingsforum, og har efterfølgende fået en del interesserede henvendelser.
2. Udvalgsformand Otto Kjær Larsen har holdt et oplæg til et møde om den regionale udviklingsplan, hvor der også var stor interesse for projektet.
3. Københavns Universitet har holdt konference om planlægning i det åbne land, hvor Gitte Clausen og Kell Agerbo fra Plan- og Miljøafdelingen var blevet bedt om at holde oplæg.
4. Jammerbugt Kommune har fortalt om erfaringer i forbindelse med et projekt om landdistriktsudvikling på Bornholm.

Erfaringer med at samle forskellige interessenter i det åbne land om en fælles vision via workshop arbejdet.

Evalueringen vurderer, om det er lykket at samle de tre hovedinteressenter i det åbne land om en fælles vision og i givet fald pege på, hvordan de forskellige workshops har bidraget til dette.

Metodevalg

Ekskursion

Motivationen for at bruge ekskursion som metode i et læringsforløb, var blandt andet gode erfaringer fra det tidligere Nordjyllands Amt, og fra den tidligere Pandrup Kommune. Her havde deltagerne i lignende ture fået et stort udbytte både fagligt, men også som et led i styrkelse af en politisk arbejdsgruppe.

Metoden blev også valgt for at give de deltagende en fælles referenceramme, som de kan udnytte i det fremtidige arbejde. De deltagende har fået en oplevelse sammen, og de har set en stor del af de områder, som de skal forvalte og udvikle. Det kan forekomme naturligt, at alle forvaltere af det åbne land skal kende de områder, de arbejder med, men efter sammenlægningen af fire kommuner, og med nye politiske og administrative arbejdsgange er det ikke givet, at alle kender hele kommunen.

De tre ekskursioner var grundigt forberedt, og der blev givet en god fornemmelse af variationen i kommunens forskellige typer af natur og kulturmiljøer.

Ekskursioner er et virkeligt brugbart og simpelt redskab til at forny viden, få overblik og skabe nye samarbejdsrelationer. Det er omvendt meget tidskrævende i forberedelse, og det er vigtigt, at de involverede personer er meget engagerede,

for at turen bliver en succes. Det kræver meget ekstra tid eller prioritering fra bl.a. politikere, og de er travle mennesker, der har meget at se til foruden deres politiske virke.

Undervisning

Der foregik undervisning på ekskursionerne, der hele tiden relaterede sig til de landskaber og områder, som ekskursionen gik igennem. Især drejede det sig om en masse begreber omkring administration og lovgivning på naturområdet; §3, natura 2000, artsbeskyttelse, naturtyper m. v. Tilførsel af denne grundlæggende viden var af stor betydning for de deltagende, som ikke tidligere havde beskæftiget sig meget med temaerne.

Diskussion

Som en del af den politiske arbejdsgang hører diskussion, og evnen til at formidle og overbevise egne standpunkter. Derfor var diskussion og meningsudveksling, en disciplin der blev brugt meget bevidst i dette forum. Konsulenterne spurgte undervejs på turene til de deltagendes mening om forskellige relevante temaer.

Medvirkende interessenter

DN var initiativtager og havde store ambitioner om samarbejdet med kommunen. De har lavet et oplæg til en plan for landsdækkende sammenhængende naturområder, og vil meget gerne være med i en diskussion om den fremtidige planlægning i det åbne land.

DN har efterfølgende sagt om deres medvirken i projektet, at de fra landsorganisations side er blevet meget opmærksom på, hvad der sker i Jammerbugt Kommune. Idet de har et kendskab til kommunens naturområder, og har hørt lidt om visionerne for disse, har de også nemmere ved at sætte sig ind i fremtidige projekter. Dette kan på sigt føre gode samarbejder med sig om f.eks. større naturgenopretningsprojekter.

Desuden har DN udtalt, at de er meget tilfredse med indholdet i Jammerbugt Kommunes planstrategi på naturområdet. De har i et enkelt tilfælde bragt erfaringer videre til en anden kommune, der stod i forberedelsesfasen til planstrategien. Det arbejde, der er gjort i Jammerbugt Kommune, fungerede fint som inspiration i den pågældende kommune.

LandboNord var også meget interesseret i et samarbejde, og deltog med både rådgivende konsulenter og repræsentanter fra det politiske bagland. De har været positive overfor det at være involveret i et anderledes projekt, og være en del af planlægningsprocessen.

LandboNord siger efterfølgende om deres deltagelse i projektet, at det var udbytterigt, og det var spændende at være med så tidligt i en planlægningsproces. Der har været nogen bevågenhed på projektet internt fra organisationen, og flere fra LandboNords bagland har deltaget projektet igennem.

LandboNord er dog ikke ubetinget tilfredse med deres medvirken i projektet. De har en fornemmelse af, at de fik en rolle påduttet, som egentlig ikke passer til landbrugets moderne

organisation. Det er blevet forventet at med deres deltagelse, ville der blive talt for naturens benyttelse, og en meget skarp afstandstagen til naturbeskyttelsen. De har dog på turene slået fast, at landbruget har bevæget sig, og har en anden tilgang til dialogen om naturbeskyttelse. Det er meget nyttig viden for det fremtidige samarbejde mellem kommunen og landbrugets organisation.

Nogle interessenter har dog efterfølgende givet udtryk for, at de har følt sig forbigået. Bl.a. ville det nyoprettede grønne råd gerne have deltaget, og haft lejlighed til at møde politikerne. Det grønne råd består af repræsentanter fra mange forskellige organisationer bl.a. Statsskovdistriktet, Jagtforeningen og Friluftsrådet. Fra hele Grønt Råds bagland forlød der ønsker om deltagelse. Især var det den direkte dialog med politikerne, og muligheden for at fortælle om hver deres syn på fremtidens udvikling i det åbne land, de gerne ville have haft muligheden for.

Erfaringer

Målet var i starten at danne en fælles vision, men det har vist sig, at der i stedet er startet på en lang proces, hvori vi skal opnå mange forskellige resultater. "Enighed" er ikke et mål i sig selv, og vi har erkendt, at kvalificeret diskussion er et bedre arbejdsredskab i en planlægningsproces og i det daglige arbejde med strategiarbejdet.

Vi har erfaret samarbejdslyst fra mange sider. Opgaven er nu at strukturere et samarbejde, der er holdbart for fremtiden. Vi har forkortet kommunikationsvejen mellem den kommunale forvaltning og interesseorganisationerne.

GØR SOM OS:

1. Arranger en ekskursion og tag sammen afsted ud i landskabet og mød det nye forvaltningsområde. Få det fornødne overblik over den nye kommune, og gør turen så indholdsrigt som muligt.
2. Indhent den fornødne viden om naturen, landskaberne, kulturen og find en god måde at formidle den på.
3. Tag ikke for givet at interessenterne i det åbne land er uenige, og uddel ikke nogle roller på forhånd. Brug tid på at lære hinandens tilgang til de forskellige emner, og gør klar til at udnytte det resultat, der kommer ud af det.

Erfaringer med at omsætte resultaterne fra de enkelte workshops i Planstrategien.

- Gennemføres de valgte prioriteringer?

Evalueringen beskriver, hvordan resultaterne fra det indledende arbejde omsættes i selve planstrategien. Om det er lykkedes at foretage de prioriteringer af indsatsen, som der var enighed om i workshoparbejdet? Er der igangsat konkrete initiativer? Kan planstrategien anvendes som grundlag for en sammenhængende myndighedsbehandling af sager i det åbne land?

Planstrategiens indhold

Jammerbugt Kommune har gode erfaringer med italesættelsen af planlægning i det åbne land. Den forøgede viden har givet plads til formuleringer, mål og handlinger i Planstrategien, som ellers kunne være svære at gennemføre. Det åbne land og dets fremtidige planlægning er blevet højt prioriteret i planstrategien. 1/3 heri handler om kommunens natur- og kulturværdier og disses fremtidige rolle, og der er beskrevet mange konkrete mål og handlinger. Disse er alle fremkommet efter debat på projektets afsluttende seminar, hvor alle fik mulighed for at kommentere på de emner, som havde været berørt på busturene.

Især er konkrete handlinger som kortlægning af landskaber, kulturmiljøer og funktionszoner blevet vægtet højt. Dette fremgår af det indledende arbejde med kommuneplanen, og den projektbeskrivelse, som Jammerbugt Kommune lavede for også at blive et eksempelprojekt i Plan09 runde 2. Selvom projektet ikke blev udvalgt, vil Jammerbugt Kommune alligevel arbejde videre med mange af de ting, som var beskrevet. En stor del af den kommende kommuneplan, skal bestå

af planlægning i det åbne land. Det åbne land skal på forskellig måde gennemgå en kategorisering og vurdering, så de kommende forhandlinger om benyttelse af vores landskaber skal foregå kvalificeret. Der er mange emner at diskutere i forhold til det åbne land. Især vindmølleplanlægning vil fortsat være en stor opgave.

Det er i mange tilfælde lykkedes at skrive konkrete prioriteringer ind i planstrategien. Ansvar for den biologiske mangfoldighed er kommet med som en tilgang til naturplejen. Ved at få et kendskab til EU-beskyttelsesstrategier og udpegelsen af dyr og planter, der er særligt truede, er det lykkedes at sætte et punkt ind i planstrategien om beskyttelse af sjældne arter. En indsats, der skal beskytte særlige arter, er en tilgang til naturplejen, der på trods af et enkelt mål, vil ramme bredt og også komme mange andre arter og biotoper til gavn.

Også naturformidling har fået høj prioritering i planstrategien. Efter workshoppen, som i sig selv var et formidlingsprojekt, har denne metode sat sig spor i planstrategien. Alle deltagere blev optaget af de fortællinger og den viden, som de fik på turene, og er nu en slags ambassadører for kommunens herlighedsværdier. Derfor har formidlingsarbejdet i forhold til borgere, besøgende og turister fået høj prioritet.

Konkrete initiativer

Det eksterne samarbejde med interessenter, og arbejdet med at opbygge grønne alliancer i enkeltsager har stort fokus netop nu. Især forvaltningen bruger bevidst de nyoprettede råd; Grønt råd og Grundvandsrådet, til at guide sig frem i større sager. Grønt Råd rådgiver blandt andet i idéfasen til Vand- og Naturplanerne, og de er tovholdere på et søoprensingsprojekt. Desuden har Grønt Råd overtaget en liste med natur- og kulturprojekter, som blev foreslået i forbindelse med debatseminaret.

Det er også kommet på tale med et samarbejde med Regionen om udarbejdelse af materiale om naturpleje. Materiale som kan uddeles til private lodsejere, der ejer beskyttet natur. Det er i alles interesse, at give vores lodsejere mulighed for at få den viden, der skal til, for at kunne give den beskyttede natur den fornødne pleje. Dette er et led i de konkrete tiltag om formidling.

Planstrategien som grundlag for sammenhængende myndighedsbehandling.

Planstrategien er endnu ung som planlægningsredskab, som vi er ved at finde ud af at bruge. I Jammerbugt Kommune er vi ved at blive gode til at formulere den, nogenlunde gode til at bruge den, men ikke ret gode til at kommunikere den. Vi tror på, at planstrategien har potentiale til at udvikle sig til at være et informativt værktøj, som borgerne forstår, men som vi bliver gode til at bruge i forvaltningen. Efterhånden som vi lærer redskabet bedre at kende, og får lov til at udvikle det som det passer os bedst som kommune, tror vi, at det vil blive en mere integreret del af vores arbejde.

Gør som os

1. Italesæt emner der kandiderer til en plads i planstrategien lang tid i forvejen, og italesæt dem gerne på en alternativ måde, der vil give emnet endnu flere allierede.
2. Arbejd på at danne nogle alliancer af interessenter i konkrete sager, der sammen har en styrke til at handle.
3. Enighed er ikke nødvendigvis et mål i planstrategiprocessen. Enighed er først et mål i den konkrete sag, som kræver handling.

Erfaringer med at oversætte prioriteringerne fra Planstrategien i kommunens sagsbehandling.

Planstrategien som dagligt styringsredskab.

Den daglige sagsbehandling foregår efter procedurer, som sikrer, at alle sager behandles efter samme fremgangsmåde. Disse procedurer er formuleret på ny efter dannelsen af Jammerbugt Kommune. Nu indeholder de metoder til andre typer af eksterne samarbejder i sagsbehandlingen. F.eks. høring og sparring hos interesseorganisationer gennem Grønt Råd og grundvandsrådet.

De involverede interesseorganisationer har følt projektet som en start på et nyt samarbejdsgrundlag. Vi har skabt nogle personlige relationer mellem embedsmænd og interesseorganisationer, og det er nu mere enkelt at kommunikere gennem en sagsbehandling.

Dog er vores forventninger til planstrategien, at den kan mere, end det er bevist indtil videre. Vi tror, at den kan blive et endnu bedre integreret værktøj, der vil involvere flere mennesker, og berøre endnu flere i dens udførelse. Foreløbig er den en udpinding af emner, der vil være fornuftige at satse på som kommune. I det øjeblik, at den vil virke i tættere sammenhæng med den økonomiske prioritering, vil det øge interessen for dens udvikling.

Vejen fra planstrategien til sagsbehandlingen er længere, end det er indikeret gennem spørgsmålet. Den mest oplagte mulighed for at kombinere de to ting er arbejdet med kommuneplanen. Gennem kommuneplanen beskriver vi de rammer, som vi laver sagsbehandling efter, og den prioritering vi har foretaget bliver konkret.

Projektets eftermæle i planlægningen og i det politiske arbejde

I en efterfølgende spørgeskemaevaluering hos Kommunalbestyrelsen viser det sig, at alle har fået noget godt ud af den forøgede viden. De føler sig godt klædt på til at føre politik i det åbne land, og embedsmænd, der sidder med til udvalgsmøderne, mener, at de politiske diskussioner er blevet langt mere kvalificerede. Politikerne er nu i stand til at sætte sig ind i mere kompliserede sager, som afgørelser efter den nye husdyrlov.

Den kommende kommuneplanlægning vil også kræve af politikerne, at de kan overskue behovet for planlægning i fremtiden. Kommuneplanen skal indeholde en hel del kortlægning, indsatsplaner, og områdeprioriteringer, og her får de brug for at bruge den nytilegnede evne til at prioritere i det åbne land.

Der ses også en tendens til et øget internt fokus på natur og miljø. Temaet har fået politisk opbakning, og der er stor forståelse for forskellige tiltag på området. Endnu forekommer arbejdet som forvalter stor og til tider uoverskueligt. Det gode er, at flere har indset omfanget af den opgave, som vi står overfor. Politikerne er lydhøre overfor det behov, der er for ressourcer indenfor området.

Selve metoden har også afsat spor i den politiske bevidsthed, og politikerne udtrykker ofte et ønske om at bruge ekskursioner i andre politiske sammenhænge. Indtil videre er der ikke konkrete planer om at benytte metoden igen, men så længe det har politisk opbakning, så vil metoden sikkert blive benyttet igen. Eksempelvis har børne- og kulturudvalget ytret ønske om at komme rundt flere til af de institutioner, der ligger under deres administration, for at opleve den dagligdag der udspiller sig der.

Samarbejdet med:

Plan09 - Sekretariatet

Plan09 har projektet igennem haft høje ambitioner på kommunens vegne. Det har været godt med et blidt skub udefra. Det var tydeligt at mærke, at vi havde at gøre med et eksempelprojekt, der skulle have en vis formidlingsværdi. Der var store forventninger til resultaterne, og det øgede motivationen til at få mest muligt ud af det.

Tidspunktet for evaluering af projektet falder dog meget sent, og det er svært at blive ved med at finde tid og energi til at evaluere med lange skriftlige rapporter.

Andre kommuner

Der har ikke været meget sparring med de andre eksempelkommuner. Vi har ikke haft behovet, men søgt sparring hos vores konsulenter.

Vi bliver klogere på vores egen proces, hver gang vi bliver spurgt om vores erfaringer, fordi det tvinger os til at reflektere over det, vi har været igennem.

Konsulenter

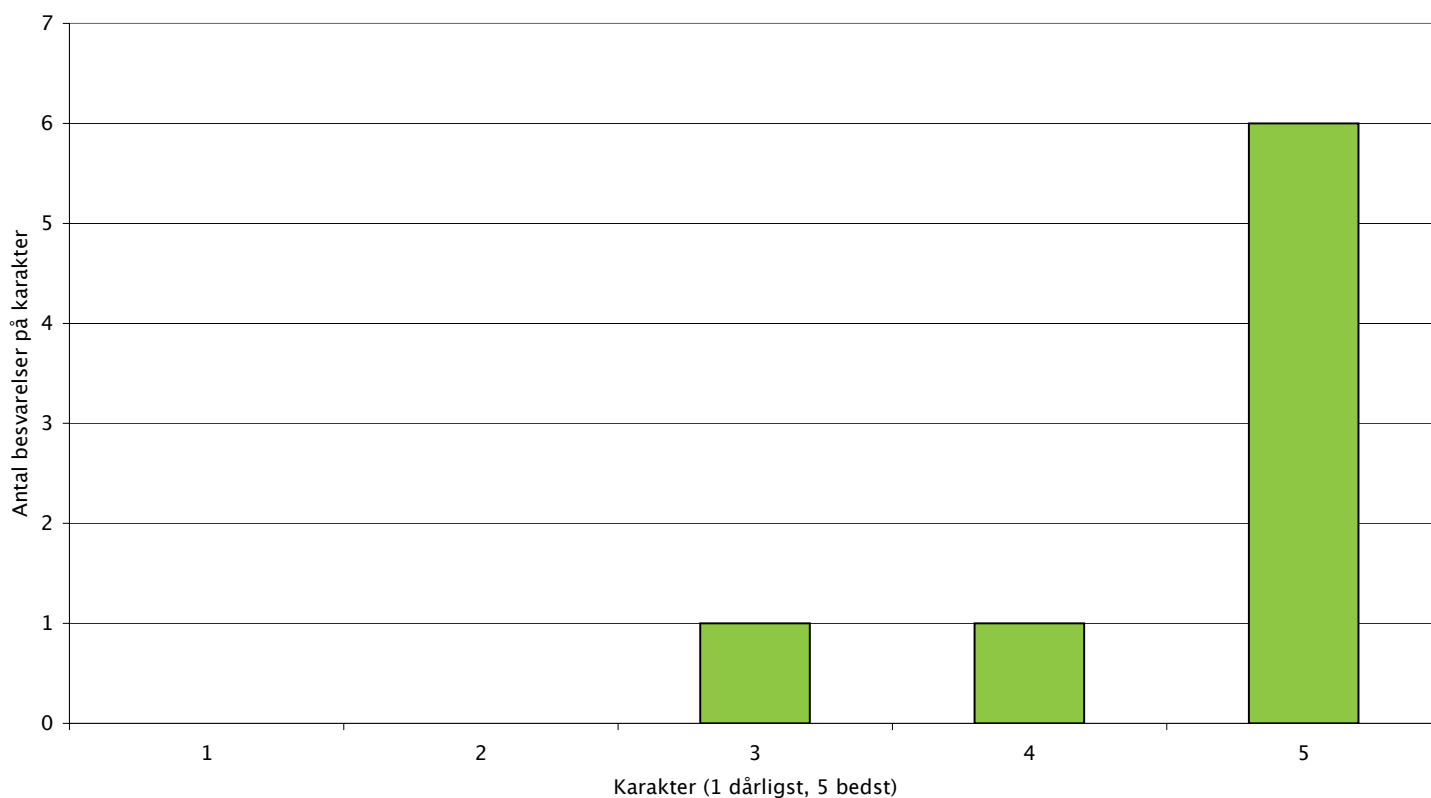
Der blev udvalgt to konsulenter, som medvirkende i projektet. De havde meget forskellige kompetencer, og det har hjulpet os meget projektet igennem. Med hver deres viden og erfaring har de beriget projektet, og de mener desuden, at de selv har fået nogle gode erfaringer med derfra.

Bilag - spørgeundersøgelse

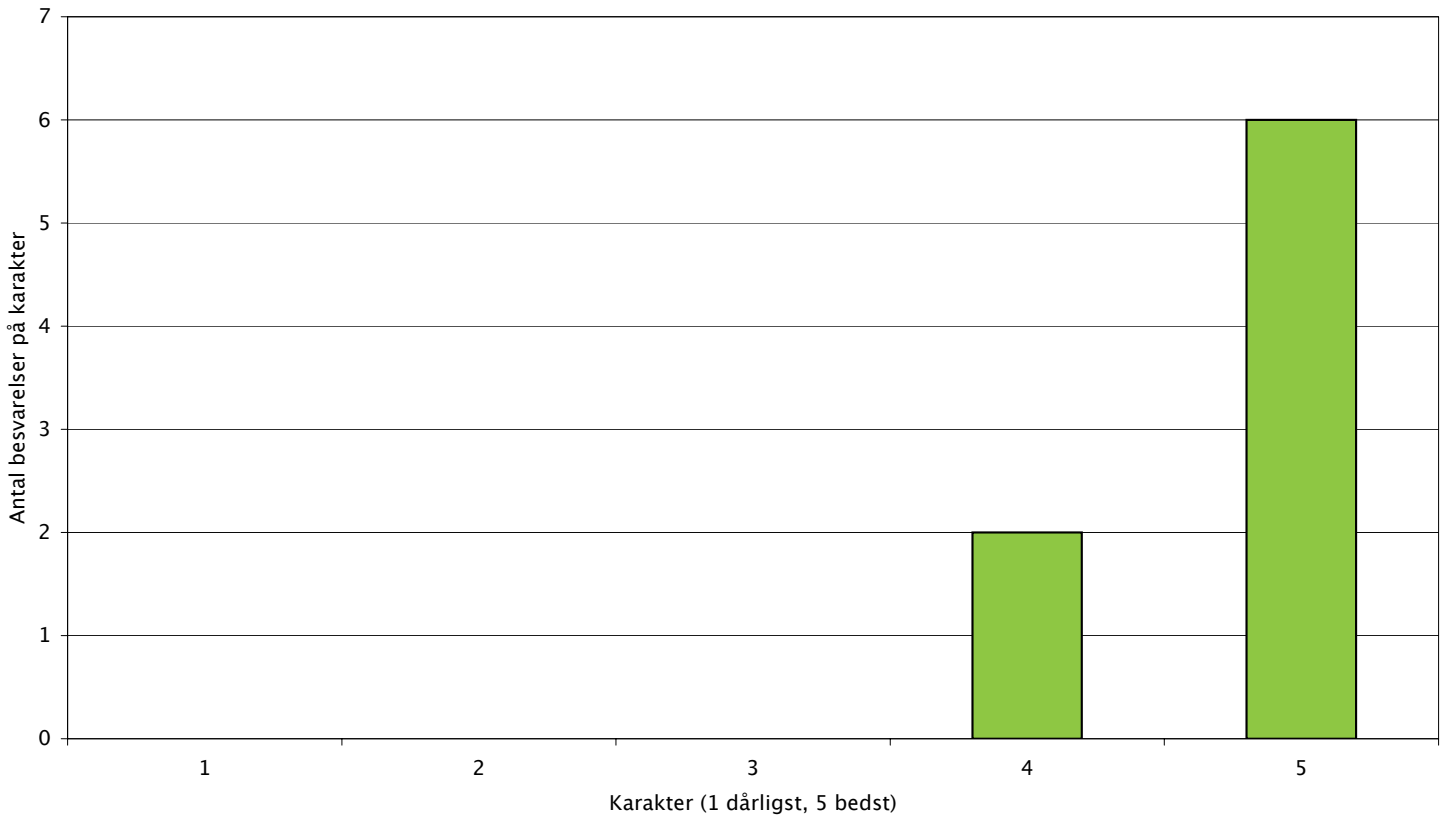
Otte politikere fra Jammerbugt Kommune har besvaret spørgeskemaet om udbyttet af projekt "åbent land på dagsordnen". Spørgeskemaet bestod af syv spørgsmål, som politikerne kunne vurdere på en skala fra ét til fem.

Resultatet af undersøgelsen er her forenklet i diagramform, og viser overvejende tilfredshed med især ekskursionerne.

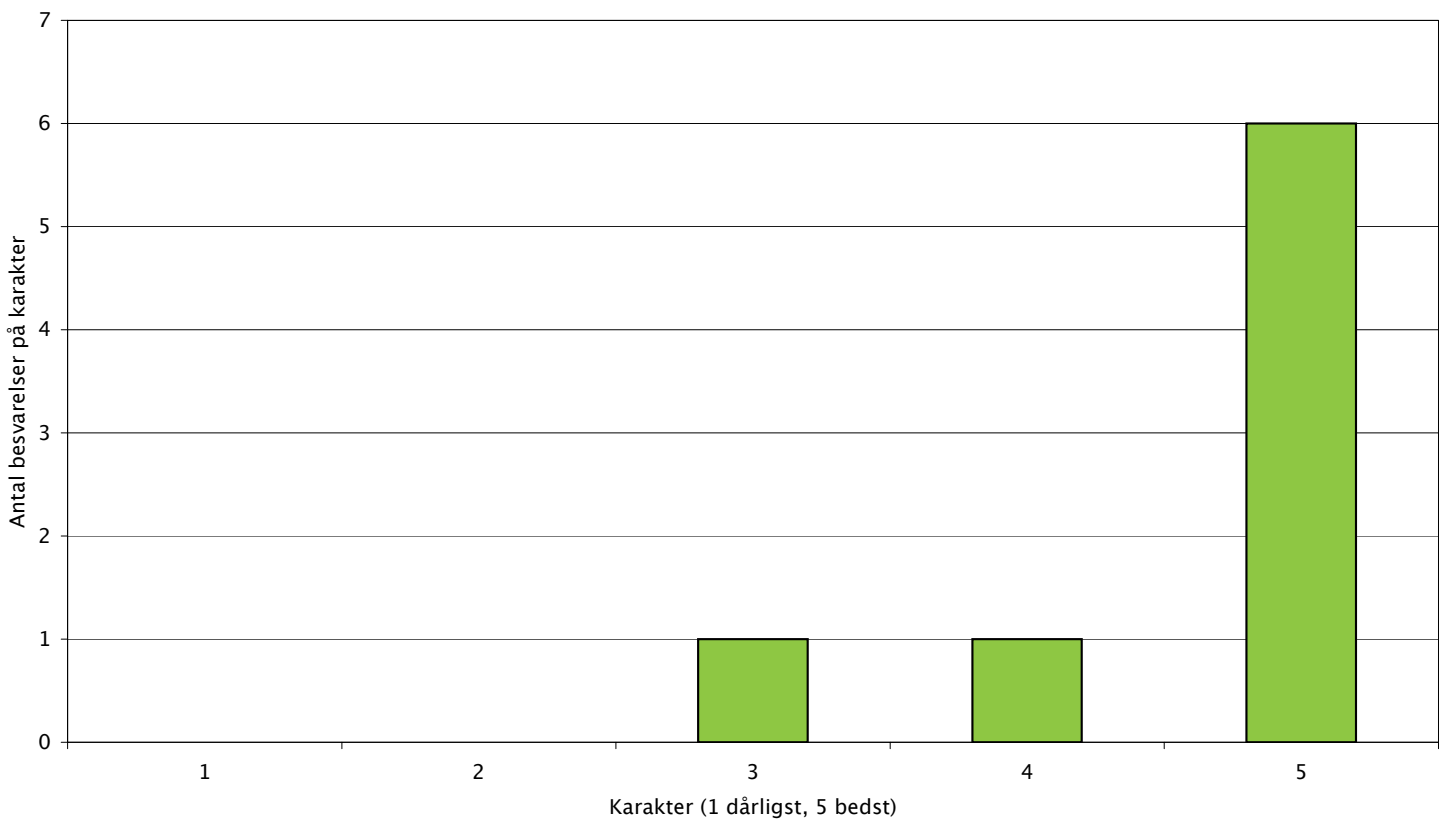
Er din viden om det åbne land generelt og i Jammerbugt Kommune blevet større?

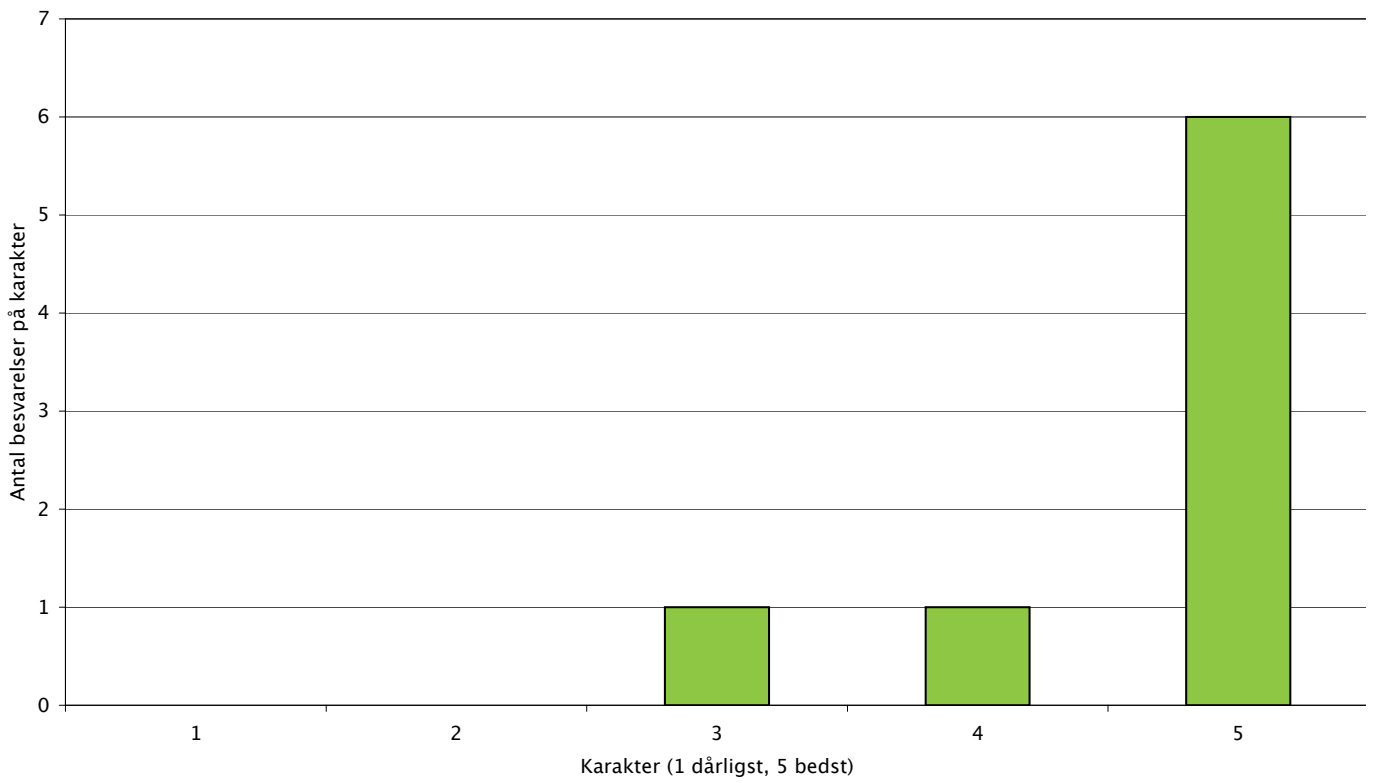
Har du haft udbytte af den anvendte workshopform?

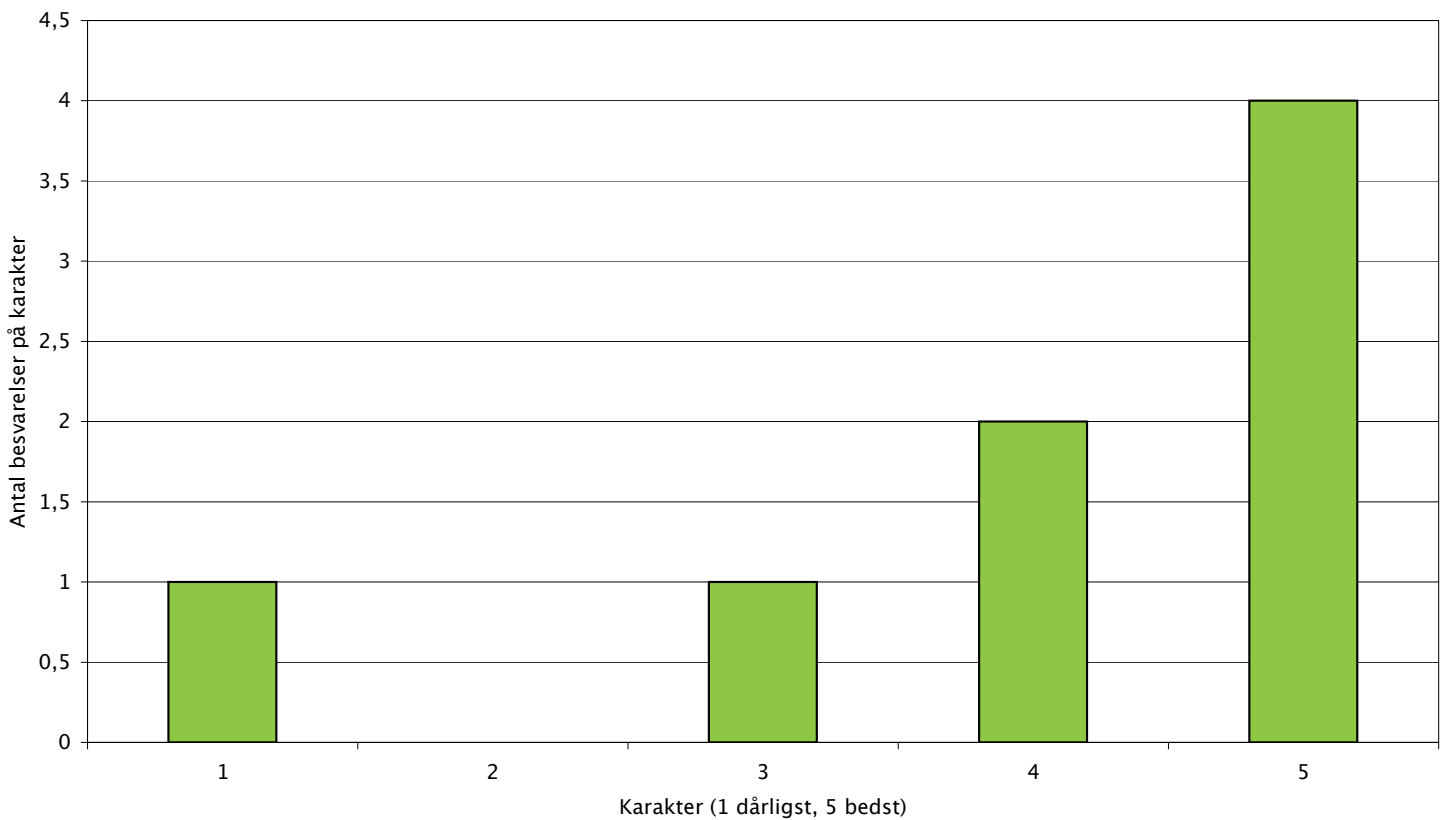
Har du fået bedre forståelse for det åbne land som et nyt politisk ansvarsområde?

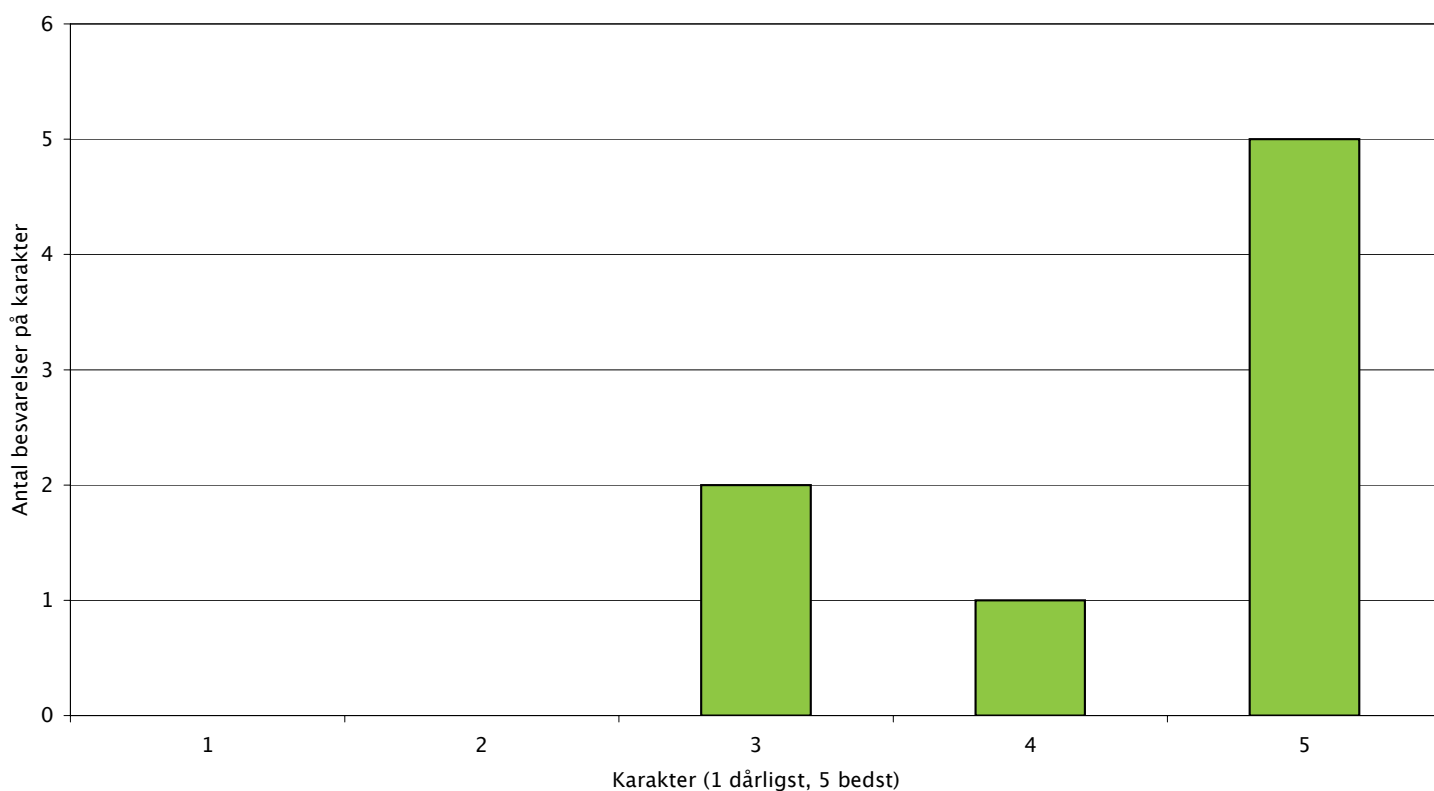
Føler du dig bedre rustet til det politiske arbejde med det åbne land?

Har du fået fornyet indblik i diskussionen om naturens beskyttelse kontra naturens benyttelse?

Har du fundet det brugbart og interessant at have et tæt samarbejde med interesseparterne i det åbne land i forbindelse med opstart af planstrategiarbejdet?

Hvordan vurderer du det fremtidige samarbejde mellem embedsmænd, interessepartnere og politikere?

